

sanctorum minister et tabernaculi veri, nempe antitypi prae-
typo veteri, Christus est. Heb. VIII. 1. 2. 5.

2°. Speciatim *vetus* illud testamentum in suo cultu ex-
terno, suis caerimoniis, suis sacrificiis imperfectum erat, et
per se sacrificia illa erant inefficacia ad expiationem pecca-
torum, sed solum referebantur ad expiationem legalem, « ad
emundationem carnis; » hoc autem ipso exprimebant necessi-
tatem expiationis verae, et portendebant sacrificium Christi
cruentum, quo illa erant perficienda.

a) Ostendunt hanc relationem imperfecti ad futurum
perfectum ipsa tabernaculi ac templi constructio a Deo
praescripta, et ritus quo offerebantur sacrificia. Sacrificia
enim offerebantur in atrio, non in interiori tabernaculo
quod erat Sanctum Sanctorum; in hoc solus pontifex semel
in anno ingrediebatur inferens sanguinem sacrificii, sed san-
guinem inefficacem et typicum, « hoc significante Spiritu
Sancto, nondum propalatam esse sanctorum viam, adhuc
priori tabernaculo habente statum. Quae parabola (typus)
est temporis instantis (praesentis) iuxta quam (parabolam)
munera et hostiae offeruntur, quae non possunt iuxta con-
scientiam perfectum facere servientem. » Ita simul expri-
mebatur necessitas et praefigurabatur futura veritas sacri-
ficii, quo pontifex Iesus Christus « in amplius et perfectius
tabernaculum, neque per sanguinem hircorum aut vitulo-
rum, sed per proprium sanguinem introivit semel in Sancta,
aeterna redemptione inventa » Heb. IX. 1-12.

b) Eadem ratio demonstratur continuâ repetitione sa-
crificiorum, quae singula non erant applicatio expiationis
iam aliquo sacrificio completae, sed in omnibus exprimeba-
tur indigentia expiationis adhuc complendae; et ita erant
simul continua praefiguratio et continua obiectiva promissio
sacrificii, quo expiatio erat perficienda. « Umbram enim
habens lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum,
per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt inde-
sinenter, numquam potest accedentes perfectos facere; alio-
quin cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra
conscientiam peccati (pro quo non iam esset praestita sa-
tisfactio), cultores semel mundati... Et omnis quidem sacer-
dos (leviticus) praesto est quotidie ministrans et easdem

saepe offerens hostias, quae numquam possunt auferre pec-
cata; hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in
sempiternum sedet in dextera Dei... Una enim oblatione con-
summavit in sempiternum sanctificatos » Heb. X. 1-29.

c) Illa antiqua sacrificia erant ad emundationem exter-
nam et typicam, atque per hanc praefigurabant sanctifica-
tionem internam perficiendam sacrificio Christi. Ideoque
sicut testamentum vetus cum sua hereditate temporaria,
quae erat typus hereditatis aeternae propriae filiorum novi
testamenti, initiabatur sanguine typico sacrificiorum; unde
etiam tabernaculum et omnia vasa, quae iterum praefigu-
rabant Ecclesiam novi testamenti, consecrabantur sanguine
typico; ita his respondet tamquam antitypus praefiguratus
initiatio novi testamenti et sanctificatio Ecclesiae per san-
guinem sacrificii Christi redemptoris, ex quo sacrificio ad-
huc futuro non autem ex sacrificiis praefigurantibus deri-
vabatur etiam pro veteri testamento omnis gratia ad remis-
sionem peccatorum et ad sanctificationem theologicam. « Si
enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitulae asper-
sus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quanto
magis sanguis Christi... emundabit conscientiam nostram...
Et ideo novi testamenti mediator est, ut morte intercedente
in redemptionem earum praevaricationum quae erant sub
priori testamento repromissionem accipiant qui vocati sunt,
aeternae hereditatis. Ubi enim testamentum est, mors ne-
cesse est intercedat testatoris... Unde nec primum sine san-
guine dedicatum est. Lecto enim omni mandato... omnem
populum aspersit dicens: hic sanguis testamenti, quod man-
davit ad vos Deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa mi-
nisterii sanguine similiter aspersit; et omnia paene in san-
guine secundum legem mundantur, et sine sanguinis effusio-
ne non fit remissio. Necesse est ergo exemplaria (*ὑποδείγματα*
typi) quidem coelestium his mundari, ipsa autem coelestia
melioribus hostiis quam istis » Heb. IX. 13-23.

CAPUT II.

DE CRUENTO SACRIFICIO CHRISTI IN CRUCE

THESIS V.

Quomodo Christus ut caput pro membris dederit se ipsum substitutionem pro genere humano.

« Sicut per symbolicas substitutiones in sacrificiis typicis veteris testamenti exprimebatur necessitas et indigentia vicariae substitutionis pro lapso humano genere ad ipsius expiationem; ita Filius Dei per incarnationem factus homo, mediator Dei et hominum... tamquam secundus Adam et caput totius generis humani in plenitudine temporis dedit se ipsum magnam substitutionem pro omnibus, ut divinae iustitiae satisfaceret. »

Substitutio symbolica in sacrificiis veteris testamenti satis est in superioribus demonstrata tum ex ipsa sacrificiorum natura, tum ex divina institutione. Sensus praedominans in omnibus sacrificiis principalibus illius oeconomiae, in sacrificiis inquam cruentis, sine dubio est conscientia peccati nondum expiati et reatus ad mortem. Huius conscientiae illa sacrificia sunt expressio, et ad hanc fovendam simulque ad spem et desiderium futurae expiationis excitandum diriguntur. « Umbram habens lex futurorum bonorum... per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indesinenter, numquam potest accedentes perfectos facere; alioquin cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati, cultores semel mundati » Heb. X. 1. 2. Ideo toto tempore, quo nondum est pro peccato oblata satisfactio, sacrificia perdurant cruenta. « Omnia paene in sanguine secundum legem mundantur, et sine sanguinis effusione non fit remissio » ib. IX. 22. Ipsa ergo etiam expiatio realis illis sacrificiis tamquam umbris futurorum praefigurata perficienda erat effusione sanguinis Christi. Contra vero hac peracta, et ablata conscientia peccati pro quo satisfactio nondum sit praestita, desinunt sacrificia

cruenta eo ipso, quod eis continetur expressio reatus satisfactione nondum praestita: « ubi horum remissio, iam non est oblatio pro peccato » ib. X. 14. 18. 26.

Iam sicut in typicis illis sacrificiis erat substitutio victimarum pro ipso homine ad expressionem reatus et indigentiae satisfactionis; ita Filius Dei factus homo se ipsum dedit substitutionem vicariam et victimam pro universo genere lapso ad perficiendam satisfactionem.

In primis velut conditio ad repraesentandum totum genus humanum coram Deo exhibetur in Scriptura, quod ipse redemptor non solum verus homo est, sed etiam ex nostra generatione et cognatione, semen mulieris, ex patribus secundum carnem (Gen. III. 15; XII. 3. etc.; Gall. III. 16. 19. Rom. IX. 15.), ut Deo satisfaceret non pro alienis sed pro suis, homo pro hominibus. Heb. II. 11-17; 1. Tim. II. 5. 6. Hinc ulterius ratio repraesentationis iuridicae et substitutionis pro humano genere declaratur, quod ipse caput est humani generis et secundus Adam in ordine reparationis, sicut primus Adam peccando repraesentabat totum genus in condemnationem (Rom. V.).

Porro factus homo ex nostro genere et caput generis humani actu et rei veritate in se suscepit causam nostram, et se ipsum pro nobis substituit ad satisfaciendum Deo pro omnibus peccatis. « Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit... et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum... si posuerit pro peccato (חטאת) peccatum (h. e. sacrificium pro peccato) animam (vitam) suam, videbit semen longaevis » Is. LIII. 4. seqq. « Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis » Eph. V. 2. « Unus mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionem (ἀντιλυτρον pretium vicarium) pro omnibus » 1. Tim. II. 6. « Deus Filium suum mittens in similitudinem (ἐν ὁμοιωματι) carnis peccati et de peccato (περι ἁμαρτίας) (1) damnavit peccatum (nostrum) in carne

(1) Per ellipsin sacrificium pro peccato dicitur περι ἁμαρτίας Heb. X. 6. Quod enim in Ps. XL. (vulg. 39) 7. est עֹלָה וְחֶטֶת sicut LXX. ita Paulus vertunt ὁλοκαυτωματα και περι ἁμαρτίας. Esset ergo illud de

(Christi) » Rom. VIII. 3. « Redemit nos de maledicto legis factus pro nobis maledictum » Gal. III. 13. cf. Deut. XXI. 23. « Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit (Deus), ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso » 2. Cor. V. 21.

Ss. Patres frequenter hanc Christi substitutionem vicariam describunt, ex qua consequens est, ab ipso genere humano non in se quidem sed in suo capite satisfactionem Deo oblatam esse. Unde etiam Patres praeceuntibus Scripturis aiunt, nos omnes in Christo tamquam in primitiis nostris mortuos esse, resurrexisse, regnare in coelis. « Crucifixi itaque cum eo fuimus, inquit Cyrillus Alexandrinus, quo tempore caro eius crucifixa est, quae universam quodammodo in se naturam continebat, sicut etiam in Adam, quando maledictionem ipse incurrit, natura universa maledictionis morbum contraxit » Cyrill. in Rom. VI. 6. (Mai Nova Bibl. PP. T. III. p. 13. et ib. P. II. p. 11.).

peccato iungendum non verbo damnavit sed praecedentibus: Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et ut sacrificium seu victimam pro peccato, damnavit peccatum in carne eius assumpta. Una inter tres expositiones Augustini haec est. « De peccato (dicitur) damnasse peccatum quia sacrificia pro peccatis peccata appellabantur in lege, quae omnia figurae fuerunt carnis Christi, quod est verum et unicum sacrificium pro peccatis.... et dimituntur nobis per singulare sacrificium pro peccatis, quod Apostolus secundum legem loquens non dubitavit appellare peccatum. » Confert deinde 2. Cor. V. 21. Aug. contra duas epp. Pelagian. l. III. c. 6. Chrysostomus vero aliter connectit, ex cuius interpretatione Deus per Christum incarnatum convicit ac damnavit peccatum de peccato, h. e. peccatum (tamquam personificatum) convicit et damnavit ut reum grandis peccati. Cf. Rom. VII. 13. « supra modum peccans peccatum. » Verba Chrysostomi hom. 13. in Rom. VIII. haec sunt. « De peccato damnavit peccatum, ac si dixisset: peccatum valde peccans convicit, et tum illud damnavit » ὅτι (ἀμαρτίαν) μετὰ ἡμαρτηκτίαν ἡλγίζε; καὶ τότε αὐτὴν κατέδικασε cf. Io. XVI. 8.)

(Christi) » Rom. VIII. 3. « Redemit nos de maledicto legis factus pro nobis maledictum » Gal. III. 13. cf. Deut. XXI. 23. « Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit (Deus), ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso » 2. Cor. V. 21.

THESIS VI.

Christus in ipsa incarnatione constitutus est sacerdos.

« Ad hanc substitutionem complendam Iesus Christus in ipsa incarnatione institutus est sacerdos ad se ipsum offerendum Deo hostiam pro peccatis; in cruce autem se ipsum in verum et proprium sacrificium actu obtulit. »

Hanc thesim multis demonstravimus in tractatu de Incarnatione, ad quem locum proprie pertinet. Summa autem haec est.

I. Christus vere et proprie erat sacerdos in vita mortali ad offerendum sacrificium, et manet sacerdos in aeternum. Doctrina est disertata s. Pauli ad Heb. Nam 1°. essentiam veri sacerdotii docet Apostolus esse destinationem ad offerendum sacrificium. « Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis » Heb. V. 1. Tum 2°. Christus fuit a Deo iureiurando constitutus sacerdos secundum ordinem Melchisedech, adeoque in ordine sacerdotii longe perfectiori quam erat sacerdotium leviticum. Nam ipsius Melchisedech sacerdotium exhibetur superioris ordinis prae levitico; quanto ergo perfectius sacerdotium Christi sit oportet, cum tota dignitas in Melchisedech, ut in typum, derivetur ex sacerdotio principali et antitypo, quod est sacerdotium Christi? Heb. VII. Hinc 3°. necesse est, ut etiam Christus obtulerit sacrificium sed sacrificium respondens perfectioni novae oeconomiae et sui sacerdotii, atque ideo longe praestantius, quam erant sacrificia typica et inefficacia veteris testamenti. « Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur; unde necesse est et hunc habere aliquid, quod offerat. Si ergo esset super terram (sacerdos terrenus secundum ordinem veteris testamenti), nec esset sacerdos, cum essent qui offerrent secundum legem munera, qui exemplari (typo) et umbrae deserviunt coelestium... Nunc autem melius sortitus

est ministerium (λειτουργίαν sacerdotium), quanto et melioris testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est » Heb. VIII. 1. seqq.

II. Sacerdos ad se ipsum offerendum in sacrificium institutus est Christus in ipsa incarnatione. Nam 1°. sacerdos est non secundum divinam sed secundum humanam assumptam naturam; et secundum hanc non alia consecratione quam destinatione divina et voluntaria susceptione muneris ad redemptionem humani generis per sacrificium crucis; haec autem destinatio et muneris susceptio continetur in ipsa incarnatione. 2°. Id docetur diserte in Scripturis. « *Ingre- diens in mundum* dicit: hostiam et oblationem (diversam ab ipso Christo sacerdote, ut erant hostiae veteris testamenti) noluit; *corpus autem aptasti mihi...* Tunc dixi: ecce venio... In qua voluntate sanctificati sumus *per oblationem corporis Iesu Christi semel* » Heb. X. 5-10. cf. ib. V. 5. 6.

III. In verum et proprium sacrificium sese Christum obtulisse in cruce, 1°. continetur iam in antecedentibus. Docet enim Paulus, ideo Christum proprio sensu esse sacerdotem; quia proprie dictum obtulit sacrificium; hoc autem sacrificium ibidem declarat Apostolus, esse peractum morte Christi cruenta. « Talis decebat ut nobis esset pontifex... qui non habet necessitatem quotidie... offerre... hoc enim fecit *semel seipsum offerendo* » Heb. VII. 26. 27. « Christus pontifex futurorum honorum... *per proprium sanguinem introivit semel in Sancta.* » « Neque ut saepe offerat semetipsum (tali oblatione cruenta), quemadmodum pontifex intrat in Sancta per singulos annos in sanguine alieno... nunc autem semel in consummatione saeculorum, ad destinationem peccati, *per hostiam suam* (διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ) apparuit. » « Hic autem *unam pro peccatis offerens hostiam* (θυσίαν), in sempiternum sedet in dextera Dei... *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos* » Heb. IX. X. Praeterea 2°. veritas et proprietas sacrificii in cruce oblato convincitur ex sacrificiorum veteris testamenti relatione typica ad oblationem Christi in cruce tamquam ad complementum et sacrificium antitypum. Vide th. IV. Insuper 3°. constanter in universis Scripturis exhibetur mors Chri-

sti ut sacrificium, sacrificium in odorem suavitatis, sacrificium pro peccato θυσία, ἱλασμός, ἱλαστήριον, ἁμαρτία, περὶ ἁμαρτίας, προσφορά καὶ θυσία. Is. LIII. 10; Rom. III. 25; VIII. 3; 2. Cor. V. 21; Eph. V. 2; 1. Io. II. 1. 2; Christus ut agnus ferens peccata mundi, cuius immolatione et sanguine redempti sumus Io. I. 29; 1. Pet. I. 19; Apoc. V. 6. 9. 12; XIII. 8; 1. Cor. V. 7. etc.; Christus idem ut sacerdos et victima sanctificans in morte se ipsum pro nobis Io. XVII. 19.

Hinc christiani omnes inde ab aetate apostolica, etiam haereticis non exceptis, saltem iis, qui Christum vere hominem non negabant, in hoc dogma semper consenserunt unanimes; Sociniani demum et Rationalistae sicut ceteras notiones christianas, ita hanc quoque doctrinam de sacrificio Christi cruento tamquam substitutione pro genere humano lapso penitus perverterunt.

IV. Superest, ut indicemus per summa capita declarationem, *quomodo* proprie dictum sacrificium in cruce oblato intelligi possit. In primis *victima* quae offerebatur, est ipse Filius Dei caro factus, ad hoc datus, ad hoc incarnatus, ad hoc pro humano genere, a quo naturam assumpsit, substitutus, ut se vitamque suam humanam pro omnibus offerret sacrificium. Idem ergo ipse secundum naturam suam divinam est Deus, cui offertur sacrificium, et secundum naturam humanam est sacerdos simul qui offert, et victima quae offertur. « Cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo et unus Deus est, tamen in forma servi sacrificium maluit esse, quam sumere... Per hoc et sacerdos est, ipse offerens, ipse et oblatio. » August. de Civ. Dei l. X. 20. cf. de Trin. l. IV. c. 14. Non ergo hypostasi distinguuntur accipiens, offerens, et oblatus, (1) sed idem est accipiens secundum unam naturam, qui offerens et oblatio secundum naturam alteram; offerens quidem quatenus agit, oblatus quatenus patitur.

(1) Pater, Filius, Spiritus Sanctus sunt accipiens sacrificium, quatenus Deus unus sunt; offerens vero est solus Filius, quia non offert secundum naturam, qua unum est cum Patre et Spiritu Sancto, sed secundum naturam ipsi soli factam propriam, distinctam et diversam a natura, qua cum Patre et Spiritu Sancto unus Deus est.

Forma sacrificii seu actio sacrificialis et sacerdotalis praesertim in sacrificio, ubi sacerdos destinatus est a Deo ad se ipsum offerendum (cf. supra pag. 317.), non est materialis occisio, neque alia realis aut verbalis caerimonia, sed consistit in voluntaria admissione mortis atque in oblatione vitae et sui totius Deo facta. Haec autem oblatio in sacrificio crucis et verissima fuit et non solum interna, sed extrinsecus in visibili victima sese manifestavit ipsa destructionis libera admissione, et tormentorum, quae ab occisoribus solum materialiter inferebantur, voluntaria directione ad se ipsum offerendum, et spiritus emissione in cruce. Io. X. 17. 18; Heb. X. 10. Non ergo occisores, quod absit, sacerdotalem actionem administrabant, sed solus ipse Christus magnus sacerdos obtulit in cruce sacrificium.

Finis et effectus huius sacrificii a) relate ad Deum est agnitio divinae maiestatis omnium, quae esse potest, maxima et per hanc *honor exhibitus simpliciter infinitus*; consequenter *compensatio iniuriae* per peccatum illatae i. e. *satisfactio infiniti pretii*. Quae quidem honoris et satisfactionis dignitas derivatur primum a persona honorante, quae est Filius Dei; tum fundatur in pretio morali rei oblatae, quia est oblatio vitae eiusdem Filii Dei secundum humanam eius naturam. b) Relate ad homines, pro quibus facta est substitutio et sacrificium est oblatum, Deus acceptat satisfactionem pro toto humano genere et pro singulis ita (1), ut hoc *pretium redemptionis*, quantum ex se est et voluntate antecedente, omnibus velit prodesse secundum ordinem suae sapientiae et providentiae. Hinc restauratio totius generis lapsi in ordinem supernaturalium gratiarum et in destinationem ad adoptivam filiationem et hereditatem filiorum est ex pretio sacrificii crucis. Filius ergo Dei morte sua et sanguinis effusione sacrificia novum condidit aeternum testamentum, ad quod pertinet etiam totus supernaturalis ordo gratiarum temporis antecedentis derivatus ab eodem sacrificio promisso et praeviso. Ut omnes

(1) Patet, divinam acceptationem contineri in ipso aeterno consilio incarnationis, in missione et destinatione Christi in mediatorem et redemptorem generis humani. Heb. X. 5. 10.

possint capessere hereditatem, satisfactione eadem placatus et propter meritum sacrificii crucis instituit Deus pro omnibus media sanctificationis, et omnibus destinat actuales gratias necessarias ad sanctificationem et salutem, quae igitur omnia tum media externa sanctificationis, tum internae actuales gratiae, tum ipsa sanctificatio et salus aeterna sunt fructus et merces infiniti meriti sacrificii in cruce oblato. c) Ex hac tamen ipsa gratiarum distributione et institutione mediorum salutis patet, ad applicationem meriti et ad effectum sanctificationis et salutis in actu secundo obtinendum postulari ex parte hominis usum mediorum et cooperationem cum gratia. Vide ampliorem explicationem in tractatu de Incarnatione.

THESIS VII.

Consummatio meriti et satisfactionis Christi pro nobis in sacrificio crucis.

» Hoc cruento sacrificio satisfactio pro peccatis completa et meritum
» ad conciliandas quasvis gratias consummatum est ita, ut nec redem-
» ptionis meritum amplius augendum sit, nec — alia relinquatur pro pec-
» catis hostia, — ex qua neglecto fructu illius unius sacrificii semel oblato
» satisfactio et redemptio expectari possit. »

Meritum redemptionis consummatum est et satisfactio pro peccatis ita completa sacrificio crucis, ut nullum sit hominum peccatum aut esse possit, pro quo ea, quantum ad sufficientiam, non sit persoluta; et cuius proinde remissio ex parte Dei non fuerit parata propter ipsam Christi satisfactionem, dummodo homines mediis institutis ad eius applicationem et gratis propter idem meritum concessis uterentur.

Consummatio haec meriti et satisfactionis per sacrificium in cruce est unum ex primariis capitibus doctrinae christianae, tam ut in Scripturis praesertim novi testamenti consignata est, quam ut in universali praedicatione et professione ecclesiastica continetur. Hic sola declaratione ab Apostolo in epist. Hebr. tradita contentis nobis esse licet.